

סיפילים

מיידיש: בני מר

איציק מאנגר נולד בצ'רנוביץ שבבוקובינה ב־1901. בן 18 החל לפרסם את שיריו, שהתאפיינו מלכתחילה בצורות קלאסיות – בלדה, סונטה ועוד – ובתכנים "עממיים". השירים המתפרסמים כאן שייכים לתקופה המוקדמת ביצירתו, הנוטה יותר למודרניזם. אחרי שעבר לוורשה נודע ב"שירי המגילה" וב"שירי החומש", שעובדו לימים למחזה מצליח בישראל של שנות השישים (בלחנוי של דובי זלצר). מאנגר חי בערים שונות באירופה ובאמריקה, ומת ב־1969 בישראל.

סיפילים

נובמבר. אור שוטף את הבולואר.

קצין צעיר וגשם דק וחד.

אשה גבוהה, והוא מולה עבר –

וצללי שניהם הם כבר אחד.

בתוך עיניה צער לא מסבר.

שפתיה צוחקות. קולה קרא:

"קצין עכשו? כבר מאחר נורא!"

ואור פנס אדם הבהיק כבר.

צלילים. זמן בסמוקינג מנצח.

לשיר עכשו בשתי ידיו רוצה – אך

עולה בו בכי פראי לאהבה.

היין שוב הנח על השלחן.

הביט בה הקצין, אך במבטן

נפלו עליו אימה וזעזוע.

הבלדה על אשת הרחוב

בְּעֶרְב סֶתוּ אֶפֶל, עֲלָמָה
צוּעֵדֶת, עֶרֶב בְּעֶרְבוֹ.
פֶּתָאִם הִיא מִתְכּוֹפֶפֶת אֶל
הַצֵּל. קוֹרְצֵת: בּוֹא!

הָאִם הִיא רְעֵדָה כָּל כָּן,
שֵׁאת קוֹלָה הַצֵּל שְׁמַע?
לְאִט לְאִט הוּא הַתְרוּמִם
מִתּוֹךְ הָאֲדָמָה

וְאֵת יְדֵי־צִלְלִיו שֶׁלַח.
"קִרְבִּי אֵלַי", הַצֵּל לְחֵשׁ.
וְהוּא אָחִזוּ וְהוּא חִבֵּק
אוֹתָהּ בְּיַדֵּי נְחֵשׁ.

הַלִּילָה אֵת הַכֵּל בְּלַע:
כָּל אֲנַחָה וְכָל כְּאָב.
הַרְחֵק בְּקִצְה־מִזְרַח הַיּוֹם
בְּשִׁקֵּט מְהֵבֵהב.

הבלדה על חוטב העצים

הִיָּה הִיָּה חוֹטֵב עֵצִים
וְהוּא הִיָּה זָקֵן וְשָׁב.
שָׁנִים רַבּוֹת חָטַב, סָבַב
בְּיַעַר בֵּין עֵצִים – כִּי שָׂר
הוּא לֹא הִיָּה, גַּם לֹא פָּרִיץ.

בְּעֶרְב חֲרָף קָר נִכְנָס
עֵמֶק לְיַעַר הַקְּפּוּא.
וְכִי נוֹתְרָה לוֹ עוֹד בְּרָרָה?
הָאֵל הַטּוֹב מִבֵּין אֲף הוּא:
הַדַּחֲק – צִיפְרָנִיו חֲדוֹת.

רָאָה עֵץ אֲרוֹן רָה, צָעִיר,
רוֹעֵד בְּרוּחַ הַמַּלְלֵלֵת.
וְשָׁמַע בְּרַעַד קוֹל
זָעִיר – זֶה קוֹל בְּכִיוֹ שֶׁל יֶלֶד –
וְשִׁתִּי עֵינַיִם עֲצוּבוֹת.

”חַיֵּי רַפִּים וְצָעִירִים
וְגִרְזוֹנָה כָּל כֶּף עֵבֶת.
רַק אֵל תִּקְרַע אֶת חוֹט הַפּוֹ
שֶׁאֵךְ הֵחַל לְהִטּוֹת –
הֲלֹא יִדְעָתָ, זֶה אֲסוּר!”

רָאָה הָאִישׁ אֶלּוֹן זָקֵן,
וְהִתְלַבֵּט לוֹ: הֵן אוֹ לָאוּ?
הָרִים אֶת גִּרְזוֹנוֹ וְחָשׁ
שֶׁהוּא מְנִיף אוֹתוֹ עָלָיו –
עַל עֵץ-עֲצָמוֹ, זָקֵן כָּל כֶּף.

עָמַד שְׁחוּחַ וְעֶצוּב
וּשְׁתִּי יָדָיו פֶּתְאֵם רָפוּ.
כַּמָּה קִטְנוֹת הִלְהָבוֹת
שֶׁעַץ אֶלּוֹן גָּדוֹל שָׂרְפוּ –
אֵימָה בְּכֹל גּוֹפּוֹ חִלְפָה.

וְקָמוּ מוֹל עֵינָיו אֵינְסוֹפוֹר
עֲצֵי־צִלְלִים שֶׁהוּא גָדַע,
גָּדַע בְּמִשְׁךְ כָּל חַיָּו.
וְהוּא נִפְל בְּרֻעָה
כְּמוֹ עֵץ כְּרוֹת לְאֲדָמָה.

וְהוּא בְּקֶשׁ מֵהֶם טְלִיחָה,
וְהֵם בְּקוֹל קִינָה עָנוּ:
נִנְיַח לוֹ לְשֹׁכֵב פְּרָקָדָן
עַל הַקְּרָקַע כְּרֹאוֹת עֵינָיו:
יִיטִיב עֲמוּ לְבָכוֹת מְעֻט.